

Van armoede naar herstel

Lees verder op de volgende pagina.

Dirk raakte in de schulden, maar kan nu op vakantie

● Maarten Costerus

Torenhoge schulden, een verslaafde dochter, het verlies van zijn vrouw. Dirk maakte in een paar jaar meer mee dan anderen in hun hele leven. Dankzij De Uitvoeringsbrigade krijgt hij zijn financiën weer op de rit. „Suzan is mijn reddende engel geweest.”

De dochter van Dirk (64) is drugsverslaafd en zwanger. Na 32 weken zwangerschap bevalt ze van een meisje: Ingrid. Het kind weegt amper 900 gram en moet maandenlang in het ziekenhuis blijven om aan te sterken.

De Kinderbescherming vraagt Dirk en zijn vrouw of ze de zorg voor het kind op zich willen nemen, omdat het thuis bij haar verslaafde moeder niet veilig zou zijn. „Dat wilden we wel en we tekenden de papieren”, vertelt hij.

Dan krijgt Dirk de rekening van het ziekenhuis gepresenteerd: 176.000 euro. Omdat hij de voogd is van Ingrid en zijn dochter onverzekerd is, moet hij de rekening betalen. „Ik was op slag zakelijk en privé failliet.”

Via de rechter komt Dirk in aanmerking voor schuldsanering. Door het traject raakt hij zijn schulden kwijt. Zijn bedrijf – hij had een eigen bouwbedrijf – krijgt hij daarmee echter niet terug.

In 2012 krijgt hij een nieuwe klap te verduren: zijn vrouw overlijdt na een hersenbloeding. Hij staat er nu alleen voor in de opvoeding van Ingrid. Intussen draagt hij ook de verantwoordelijkheid voor een tweede kleinkind, Levi. „Dat was een hele zware periode”, blikt Dirk terug.

Deurwaarder

Vijf jaar later overlijdt zijn dochter, de moeder van Ingrid en Levi, aan longkanker. „Toen ik mijn vrouw verloor, dacht ik dat dit het ergste was wat me zou kunnen overkomen. Maar het verliezen van je kind is nergens mee te vergelijken.”

Na het faillissement van zijn bedrijf gaat Dirk aan de slag bij een bouwbedrijf in de buurt. Daar heeft hij een goed salaris. Toch redt hij het financieel niet, omdat hij zijn kleinkinderen zwaar verwent en te veel uitgeeft. „Ik vond het zo zielig voor de kleintjes

dat ze niet bij hun moeder konden wonen. Daarom kocht ik alles wat hun hartje begeerde. Een hond, een Xbox enzovoort. Het betalen van de huur stelde ik intussen uit.”

Op een dag krijgt Dirk twee mensen van de Woningstichting over de vloer. Die brengen hem in contact met De Uitvoeringsbrigade, een organisatie die kwetsbaren helpt bij het vinden van de juiste hulp.

Suzan Daamen van De Uitvoeringsbrigade zorgt onder meer voor een budgetmaatje, dat hem helpt bij het overzicht krijgen in zijn inkomsten en uitgaven. Ook regelt Daamen schuldsanering bij de gemeente.

„Suzan is mijn reddende engel geweest”, zegt Dirk. „Alleen was ik er niet uitgekomen. Ik zat in een vicieuze cirkel. Ook sloot ik me af voor de buitenwereld. Als de bel ging, was ik bang dat de deurwaarder voor de deur stond.”

Maatschappelijk werkers

Dirk is een van de vele duizenden mensen die op weg zijn geholpen door De Uitvoeringsbrigade. Deze organisatie begon haar activiteiten in Nissewaard, ten zuidwesten van Rotterdam. Inmiddels staat de teller op ruim dertig gemeenten, vooral in het westen van het land. Kwetsbaren, zoals mensen met schulden en dak- en thuislozen, vormen de doelgroep.

„We gaan met gezinnen zelf aan de slag. Het hogere doel is een blijvende verandering op gang te brengen, zodat mensen financieel weer op eigen benen leren staan”, verklaart Daamen, die de brigade in 2014 oprichtte. „En we bemiddelen met gemeenten als mensen bijvoorbeeld een uitkering nodig hebben.”

De Uitvoeringsbrigade, bestaande uit een vaste kern van tien mensen, werkt samen met ruim 300 professionals. Als ontwikkelbureau richt De Uitvoeringsbrigade zich niet op directe hulpverlening, maar op het versterken van maatschappelijke organisaties. Zo ontwikkelt ze methodieken en deelt ze praktische kennis die gemeenten, woningcorporaties en zorgorganisaties kunnen benutten om zelf te

werken aan duurzame groei van kwetsbare bewoners.

Pizza

Nederland kent een uitgebreid sociaal vangnet. Zo kunnen mensen met financiële problemen terecht bij de schuldhulpverlening van de gemeente. Wat voegt De Uitvoeringsbrigade daaraan toe? Daamen: „Organisaties zoals de gemeente hebben de neiging vanuit hun eigen koker te werken. Ik vergelijk het graag met een pizza. Organisaties bieden de losse ingrediënten aan, zoals een uitkering. Wij proberen echter eerst de bodem te vormen – dus ervoor te zorgen dat iemands leven op de rit komt – waar vervolgens het beleg op komt.”

Probleem is ook dat veel kwetsbaren hun vertrouwen in organisaties zijn kwijtgeraakt, zegt ze. „Door omstandigheden raken mensen verwijderd van de wereld, zowel fysiek als mentaal. Ze doen hun gordijnen dicht – letterlijk en figuurlijk.”

De kunst is deze mensen te vinden. „Een huurachterstand is vaak een duidelijk signaal dat er problemen zijn”, zegt Daamen. „Samen met de verhuurder gaan we naar de bewoners toe. We vragen hun dan of we ze ergens bij kunnen helpen.”

Als de bewoners openstaan voor hulp, is het winnen van vertrouwen het eerste wat de medewerker van De Uitvoeringsbrigade te doen staat. „Dat klinkt simpel, maar kost soms maanden tijd. Vaak helpt het om een tijdje mee te draaien in het huishouden en bijvoorbeeld samen de afwas te doen. Dan gaat het luikje verder open.”

Mond-tot-mondreclame

Financiële problematiek speelt bij de meeste mensen een rol. Vaak is er veel meer aan de hand, zoals een verslaving, werkloosheid en

De Diamantbuurt in Amsterdam. De Uitvoeringsbrigade probeert problematiek per wijk aan te pakken. beeld ANP, Evert Elzinga

Ik kocht alles voor mijn kleinkinderen wat hun hartje begeerde

Dirk, raakte in financiële problemen

Suzan Daamen van De Uitvoeringsbrigade. beeld Ruben Schipper
Fotografie

eenzaamheid. „We kijken naar alle facetten van het leven”, legt Daamen uit. „Vervolgens ontvouwt zich een plan van aanpak. We kijken bijvoorbeeld of iemand die zijn baan is kwijtgeraakt weer aan het werk zou kunnen. Of we kijken hoe iemand van zijn verslaving kan worden afgeholpen.”

Mensen worden begeleid zolang dat nodig is. „Er zit geen bepaalde limiet aan. Als er veel speelt, kan de intensieve fase al snel drie maanden in beslag nemen. Vaak hebben we daarna nog negen maanden tot een jaar nodig om de begeleiding af te bouwen.”

De Uitvoeringsbrigade probeert problematiek per wijk aan te pakken. Een logische keus, vindt Daamen. „Wijken beschikken over hun eigen voorzieningen. Mensen weten die makkelijk te vinden. Een ander voordeel is dat steeds meer mensen je leren kennen als je langere tijd in een bepaalde wijk aanwezig bent. Je merkt dan dat mensen zich op een gegeven moment uit zichzelf bij ons melden. Ze horen van anderen dat wij te vertrouwen zijn, een soort mond-tot-mondreclame dus.”

Intussen gaat het uitstekend met Dirk. „In 2019 ben ik hertrouwd”, vertelt hij. „We hebben een huis en een auto. We gaan op vakantie en kunnen alles doen wat we willen. Toen ik in de penarie zat, kon ik me niet voorstellen dat ik het later zo goed zou hebben.”

Had Dirk voorheen zelf hulp nodig, nu staat hij anderen met raad en daad bij. Zijn verleden helpt hem bij de gesprekken die hij voert. „Mensen stellen zich meer open als ik vertel wat ik zelf heb meegemaakt. Hopelijk motiveert mijn verhaal mensen om hulp te zoeken. Zonder hulp was ik hier niet gekomen.”

De volledige naam van Dirk is bij de redactie bekend.

Nieuwe aanpak GelijkGezond helpt arme gezinnen gezonder leven

● Maarten Costerus

De Uitvoeringsbrigade werkt nauw samen met stichting GelijkGezond. Deze stichting bindt de strijd aan met gezondheidsverschillen in Nederland.

„Onze organisaties versterken elkaar”, verklaart Joris van Eijck van stichting GelijkGezond. „Waar wij vooral actief zijn op het gebied van preventieve gezondheid en de financiering ervan, vult De Uitvoeringsbrigade dit aan met haar praktijkervaring en een aanpak die gericht is op duurzame groei.”

Het idee voor het oprichten van de stichting ontstond tijdens zijn vorige baan bij zorgverzekeraar Menzis, vertelt Van Eijck op zijn kantoor in Utrecht.

Het viel hem destijds op dat de zorgkosten in sommige gemeenten opvallend hoog zijn. „We kregen torenhoge rekeningen van ziekenhuizen en ggz-instellingen in bepaalde regio's. We vroegen ons af wat er aan de hand was. In rapporten lasen we over gezondheidsverschillen tussen arm en rijk. We ontdekten mooie voorbeelden van professionals die samen met inwoners werken aan het terugdringen

een oplossing bedacht. Het idee is dat financiers, zoals pensioenfondsen en overheidsinstellingen, een lening verstrekken aan GelijkGezond.

Als de inspanningen van de doorbijter resultaat opleveren, leidt dat op termijn tot lagere kosten. Iemand hoeft bijvoorbeeld minder vaak naar het ziekenhuis omdat zijn gezondheid verbetert. Of de kinderen in het gezin hebben niet langer jeugdhulp nodig sinds de ouders relatietherapie hebben gevolgd.

De zorgverzekeraar en de gemeente, die daar financieel voordeel bij hebben, keren het bespaarde bedrag vervolgens uit aan GelijkGezond. De stichting lost daarmee de leningen af. En zo is de cirkel rond.

Vast bedrag

Alleen: hoeveel geld bespaart de inzet van de doorbijter? „Voor de zorgverzekeraar is dat best ingewikkeld te bepalen”, erkent Van Eijck. Zo leiden minder ziekenhuiskosten door een landelijk compensatiesysteem niet automatisch tot minder kosten voor de zorgverzekeraar. Van Eijck is daarom van plan in eerste instantie een vast bedrag per groep inwoners die hulp krijgen af te spreken met zorgverzekeraars. Intussen probeert hij de werkelijke impact van de doorbijters vast te stellen voor de fase daarna.

De hoogte van de vergoeding door gemeenten wordt op een andere manier vastgesteld. „We kijken naar welke kosten iemand op dit moment maakt en wat we verwachten voor de nabije toekomst als we niets doen. Iemand dreigt bijvoorbeeld uit huis gezet te worden. De uitzettingsprocedure kost de gemeente geld. De verwachte kosten vergelijken we na een jaar met de daadwerkelijke uitgaven.”

GelijkGezond is met vijf gemeenten een ontwikkelfase gestart: Amersfoort, Dordrecht, Tilburg, Zoetermeer en Delft. Daarnaast zijn huisartsen van zeven verschillende praktijken bereid gevonden mee te werken.

De stichting is nog in de opstartfase. „In Amersfoort en Dordrecht helpen we op dit moment al mensen. Vanaf volgend jaar willen we echt grootschalig aan de slag. De komende paar jaar hopen we 2000 huishoudens te bereiken.”

De huisarts kan bij een patiënt het gevoel hebben: hier is meer aan de hand

Joris van Eijck, GelijkGezond

van deze verschillen. Alleen zijn die initiatieven kleinschalig en worden ze tijdelijk gefinancierd.”

Samen met twee compagnons, econometrist Marcel Geurts en sociaal adviseur Anouk Op het Veld, zette Van Eijck in augustus 2023 stichting GelijkGezond op. Het drietal bedacht een methode voor het op grote schaal helpen van mensen met problemen.

Cruciaal in de werkwijze is de rol van de huisarts. „Die kan bij een patiënt het gevoel hebben: hier is meer aan de hand. Door bijvoorbeeld een schimmel in huis wordt een gezin langzaam ziek, verliest de kostwinner zijn baan en ontstaan er schulden.”

Doorbijter

In zo'n geval kan de huisarts de patiënt in contact brengen met een „doorbijter”. Dit kan bijvoorbeeld een sociaal werker zijn, een wijkverpleegkundige of een praktijkondersteuner bij de huisarts. „Deze persoon bijt door op een casus en kijkt naar de volle breedte van de problematiek. Hij krijgt daarvoor uitgebreid de tijd.”

De doorbijter moet uiteraard ook betaald worden. Daarvoor hebben de oprichters van GelijkGezond

Joris van Eijck: „De zorgkosten in sommige gemeenten zijn opvallend hoog.” beeld Ruben Schipper
Fotografie